

4. La saga Ferrer Sala

JOSEP FERRER SALA
President d'honor de Freixenet

RESUM

Fa cent anys els meus pares, Pere Ferrer Bosch i Dolors Sala Vivé, juntament amb els meus avis, Joan Sala i Tubella i Carme Vivé Morera, van fundar Freixenet. Descendents de famílies vinateres, van unir el talent comercial del pare i els coneixements de la mare. Una suma singular que van saber transmetre als que els vam seguir, i que ha fet possible que avui la nostra empresa familiar sigui una de les deu primeres firmes vitivinícoles del món.

Ara bé, si mirem enrere, el somni de Pere Ferrer Bosch i de Dolors Sala Vivé no hauria estat possible sense les nombroses generacions que els van precedir. Sense la passió pel camp, per les vinyes i pel vi. Sense el seu amor per la terra que els va veure néixer. Perquè la història de Freixenet està íntimament lligada a la història de la comarca del Penedès.

FIGURA 1. Pere Ferrer i Dolors Sala. Fotografia cedida per Freixenet.

ELS ORÍGENS DE LA FAMÍLIA FERRER

Quan l'any 801 Lluís el Piadós reconquereix Barcelona, el Penedès es converteix en una zona perillosa, procliu a les incursions sarraïnes i pràcticament deshabitada. A partir del 911, sota el domini dels comtes de Barcelona, es comencen a construir diferents castells (Olèrdola, Subirats, Santa Oliva), i al voltant es formen petits nuclis de població. En cas de perill, els seus habitants es refugiaven al castell.¹

Sembla que un d'aquests llocs va donar origen al topònim Freixeneda, nom de la nostra masia familiar i origen de la nostra marca. Així ho documenten Llorac i Costa a *Conèixer Mediona*:

El topònim Freixeneda sembla procedir de l'antiquíssim lloc de Freixe, al peu de l'Anoia, del castell de Fontanet (terme de Piera), on el 21 de setembre de 954, el vescomte Guitard dona diverses terres a un grup de llauradors, perquè les treballin i hi edificuin una torre defensa: «in locum que dicunt ad ipso Frexano». Es veu que prové del llatí *Fraxinu* amb el sufix *-eda Fraxineda*, és a dir, lloc poblat de freixes (arbres que es troben a les rieres, torrents i llocs humits), arrel de freixeda, que ha passat a freixeneda.²

El llinatge Ferrer segur que és un dels més antics de tot el Penedès. El nom de Guillem Ferrer apareix en una escriptura de jurament de l'any 1288 feta per quaranta-set homes a l'infant Alfons, que el rep en nom del rei Pere II el Gran. El cognom Ferrer torna a aparèixer en documents de 1299, 1314, 1334 i 1335.

L'any 1616 Joan Ferrer, senyor de la quadra d'Agulladolç, va comprar la castanya de Mediona (el govern del castell de Mediona i el seu terme) a Eduard de Barberà. Segons els autors Argemí, Sadurní i Serra, «[...] l'any 1616 Enric de Barberà es va haver de vendre el títol als Ferrer de la Freixeneda; la fortuna l'havia abandonat».³ Andrés de Palma de Mallorca, en canvi, ho situa l'any 1612: «Enrique de Barberà Subirat, carlà major, dia 6 de novembre de 1612, signava "per raó de senyoriu" la venda, amb carta de gràcia, feta pels germans propietaris de la masia de Puigdengoles [...]».⁴

Aquesta línia de la família Ferrer van ser castlans de Mediona i senyors de la quadra d'Agulladolç fins a mitjan segle XIX. A l'escut de la baronia de Mediona (que també és el de la nostra família) apareixen les ferradures dels Ferrer.

1. Miquel CASELLAS I PORCAR (1994), *El Penedès durant la dominació sarraïna: toponímia i història*, Sant Sadurní d'Anoia, Institut d'Estudis Penedesencs.

2. Salvador LLORAC I SANTIS i Montserrat COSTA I VIA (1993), *Conèixer Mediona: Un municipi de l'Alt Penedès*, Mediona, Ajuntament de Mediona, p. 120 i 303.

3. Xavier ARGEMÍ SALAT, M. Teresa SADURNÍ HILL i Joan SERRA ARMAN (1999), *Sant Quintí de Mediona: Evolució socioeconòmica i cultural d'una vila de l'Alt Penedès*, Sant Quintí de Mediona, Ajuntament de Sant Quintí de Mediona, p. 59.

4. Andrés de PALMA DE MALLORCA (1946), *Mediona: Apuntes para una historia*, Barcelona, Talleres de Artes Gráficas J. Casamajó, p. 30.

La Freixeneda, originària del segle XIII, pertany a la família Ferrer des de principi del segle XVII, quan Joan Ferrer es casà amb la pubilla propietària de la finca, Marianna Puigdengoles. Des d'aleshores ençà, els Ferrer han mantingut la propietat de la finca, generació rere generació, fins avui dia.

Joan Ferrer, fill de Francesc Ferrer, de les Parellades (municipi de Santa Maria de Lavit) es va casar en segones núpcies amb Eulàlia Figueres. El fill del matrimoni, Pere Joan, en va heretar la finca. Francesc Ferrer Bages, Joan Ferrer i Rius, Josep Ferrer i Vendrell, Pere Ferrer i Domènech, Josep Ferrer i Canals, Pere Ferrer i Carner, Francesc Ferrer i Gili, Pere Ferrer i Bosch i Josep Ferrer i Sala hem continuat la saga al llarg dels segles fins ara.

Detall:

Joan Ferrer (1600-1670) — Marianna Puigdengoles (?-1637)

— Eulàlia Figueres (?-1662)

Pere Joan Ferrer i Figueres (1641-1721) — Caterina Bages (?-1714)

Francesc Ferrer i Bages (1664-1704) — Maria Rius (?-1721)

Joan Ferrer i Rius (1695-1780) — Maria Vendrell (1709-1772)

Josep Ferrer i Vendrell (1729-1794) — Maria Domènech (1735-1809)

Pere Ferrer i Domènech (1771-1825) — Rosa Canals (1771-1845)

Josep Ferrer Canals (1791-1867) — Teresa Carner (1785-1868)

Pere Ferrer Carner (1820-1900) — Maria Gili (1821-1882)

— Esperança Bages (?-?)

Francesc Ferrer Gili (1845-1927) — Caterina Bosch (1848-1932)

Pere Ferrer Bosch (1886-1936) — Dolors Sala Vivé (1889-1978)

Josep Ferrer Sala (1925-) — Glòria Noguer Llerandi (1931-)

Des de l'època dels nostres avantpassats Puigdengoles, a La Freixeneda, sempre s'hi ha cultivat vinya i sempre s'hi ha produït vi. A més, al segle XIX era una de les cases de renom de la producció d'aiguardents.⁵

Els Ferrer eren confreres de la Confraria del Roser, fundada l'any 1578, i a les nits de tempesta resaven a la Verge perquè protegís les vinyes. A la masia encara es conserven dues imatges de la Verge del Roser.

L'any 1911, Pere Ferrer Bosch es va casar amb Dolors Sala Vivé, també de família vinatera, i junts van iniciar l'aventura de fundar Freixenet, amb el suport de Joan Sala Tubella.

5. Salvador LLORAC I SANTIS i Montserrat COSTA I VIA (1993), *Conèixer Mediona: Un municipi de l'Alt Penedès*, Mediona, Ajuntament de Mediona, p. 120 i 303.

LA FAMÍLIA SALA

L'avi de la Dolors, Francesc Sala Farrés, pertanyia a una família de teixidors de lli del petit municipi de Mont-ros, antic poble del municipi de Sant Ramon (la Segarra). En Francesc es desplaçava contínuament per les diferents poblacions per vendre les teles que confeccionava la seva família. En una de les seves visites a Barcelona, va conèixer Josepa Tubella i Esteva, originària de Sant Sadurní d'Anoia i que residia a la Ciutat Comtal.

El 1855 es van casar i van fixar la seva residència a Sant Sadurní, on va començar a treballar a l'empresa del sogre, boter de professió, feia botes de vi. En Francesc i la Josepa van tenir cinc fills: en Sadurní, la Maria, la Madrona, en Joan i en Llorenç.

Francesc Sala Farrés es va adonar que el vi de la Segarra era poc conegut a Barcelona i va començar a comprar-ne grans quantitats, que distribuïa a la capital. Amb l'experiència adquirida i els beneficis guanyats, va decidir emprendre l'aventura de l'exportació i la seva empresa fou la primera a internacionalitzar els vins del Penedès. L'Argentina, Uruguai, Mèxic, Cuba... En Francesc es va convertir en un dels comerciants amb més prestigi de la comarca.

La manca de control de la producció i de la qualitat dels vins que venia el va empenyer a prendre una decisió fonamental: elaborar ell mateix els vins que després comercialitzaria. Si els vins del Penedès no tenien bona imatge, ell s'encarregaria de produir vins de qualitat capaços de competir amb els d'altres territoris d'Espanya o amb els vins estrangers. Així doncs, el 1865 va transformar la boteria del carrer del Raval en un celler per elaborar els seus propis brous, i també s'hi va instal·lar. Els vins van començar a vendre's sota la marca Casa Sala.

L'any 1876 va decidir construir dues naus al camp de vinyes que tenia davant l'estació de tren de Sant Sadurní d'Anoia, un tros conegut com a Partida la Carosa. Les naus servien per emmagatzemar els vins que comercialitzava i exportava. En aquest mateix lloc es troben actualment les Caves Freixenet.

Francesc Sala Farrés també fou una persona inquieta socialment i políticament. Amb fortes conviccions catalanistes, fou un dels fundadors del Centre Català de Sant Sadurní, va signar el Manifest a Irlanda i va fundar el Casino de la Fraternitat (avui, l'Ateneu Agrícola). A la necrològica, de 1891, es podia llegir «Català de cor, ha mort amb el convenciment que Catalunya, el seu país, era el primer país del món; i tenia l'esperança i la convicció que un dia seria el més gran, ric i poderós».

Joan Sala Tubella, fill i hereu de Francesc Sala Farrés, va néixer el 1861. Home d'educació exquisida, des de molt jove va posar de manifest les seves inquietuds culturals i socials, que el van portar a compaginar la seva activitat empresarial amb la política. El 1883 es va casar amb Carme Vivé Morera i van tenir quatre fills. Tres van morir de ben petits, només va sobreviure Dolors Sala Vivé.

FIGURA 2. Casa Sala. Fotografia cedida per Freixenet.

El negoci que havia creat el seu pare prosperava i, per augmentar la capacitat de producció de vi i evitar els llargs desplaçaments del raïm, Joan Sala Tubella i la seva dona, la Carme, van adquirir el 1895 una finca a Sant Quintí de Mediona, on van construir una masia i un celler per elaborar vins de més qualitat. La van batejar com a Casa Sala. Avui, en aquesta finca es produeix, amb la mateixa premsa originària de l'època, el reconegut cava Freixenet Casa Sala.

L'activitat política de Joan Sala Tubella estava molt lligada a Sant Sadurní. Com el seu pare, fou membre fundador del Centre Català; va formar part de la Lliga Regionalista de Francesc Cambó; fou regidor de l'Ajuntament des del 1891, i jutge municipal des del 1903. La seva filla, Dolors Sala Vivé, es va casar amb Pere Ferrer Bosch, que es va incorporar als negocis familiars. Joan Sala Tubella va poder delegar moltes de les seves funcions i, per tant, disposava de més temps. Llavors, va ser alcalde de forma ininterrompuda entre 1914 i 1923. Amb l'arribada de la dictadura de Primo de Rivera va ser desposseït del seu càrrec, que va recuperar l'any 1930, després de la dimissió del general. El maig de 1931, amb setanta anys, Joan Sala va decidir deixar definitivament la política activa.

El 1925 Joan Sala Tubella va demanar permís a l'Ajuntament de Sant Quintí de Mediona per portar i canalitzar l'aigua potable del pou de cal Vilarrasa, de la seva propietat, fins a la població de Sant Quintí. De llavors ençà, tota la població es proveeix de l'aigua potable de Can Sala (Aigües de Mediona).

EL NAIXEMENT DE FREIXENET

El 17 de maig de 1911, a l'església parroquial de Sant Sadurní d'Anoia, Pere Ferrer Bosch i Dolors Sala Vivé es casen. De l'enllaç van néixer sis fills: Joan (1912-†1936), Pilar (1918), Carme (1919), Dolors (1921-†2013), Francesc (1924-†1925) i Josep (1925).

El jove Pere Ferrer Bosch va estudiar al Col·legi Sant Ramon de Penyafort de Vilafranca del Penedès i, posteriorment, va fer estudis d'enginyeria a Barcelona. La seva vocació: el mercat i les vendes que començava a desenvolupar en el negoci de confiteria d'un familiar a Barcelona. Després de casar-se el 1911 es va incorporar al negoci dels vins, la Casa Sala. Va ampliar els coneixements d'enologia a Vilafranca del Penedès i de seguida va demostrar iniciativa i talent comercial per a les vendes i visió en el negoci de l'exportació. Dolors Sala Vivé, filla única i hereva de Casa Sala, a més dels seus grans coneixements enològics, també destacava pels seus dots empresarials. Junts, sempre amb el suport de Joan Sala Tubella, van començar a treballar en l'elaboració d'un producte nou que s'estava posant de moda: el xampany.

Pere Ferrer Bosch era conegut com *El Freixenet*, perquè era fill de La Freixeneda. Per això, l'any 1914 van decidir utilitzar aquest sobrenom com a marca de

FIGURA 3. La Freixeneda. Fotografia cedida per Freixenet.

FIGURA 4. Freixenet antiga. Fotografia cedida per Freixenet.

la nova empresa. L'èxit inicial els va empènyer a ampliar les instal·lacions i construir un gran celler als terrenys propietat de la família Sala, davant l'estació de tren de Sant Sadurní d'Anoia.

L'arquitecte modernista Josep Ros i Ros es va fer càrrec de l'obra. La façana fou dissenyada per Joan Torras Puig, que no va poder assumir la construcció a causa de les seves responsabilitats en el negoci siderúrgic. El mestre d'obres fou Josep Inglada i Estrada, de Vilafranca del Penedès.

A mitjan anys vint, Freixenet ja era una empresa coneguda i reconeguda que rivalitzava amb les principals marques del Penedès. A final de la dècada va començar l'exportació dels productes Freixenet.

El 28 d'agost de 1936, al principi de la Guerra Civil, Pere Ferrer Bosch i el seu fill més gran, Joan Ferrer Sala, van morir tràgicament. El 19 de desembre de 1938 va morir Joan Sala Tubella, però els pilars del negoci estaven creats i Freixenet ja era una realitat sòlida. Dolors Sala Vivé, de cinquanta-quatre anys i amb quatre fills, va agafar les regnes del negoci, al qual, progressivament i amb el pas dels anys, es van anar incorporant fills, joves, nets i besnets.

Dolors Sala Vivé tenia un gran talent i coneixements tècnics de la vinya de Sant Sadurní, Subirats i Mediona, i del vi. Fou una dona de profundes creences religioses. Va estudiar al Col·legi El Carme de Sant Sadurní d'Anoia (Carmelites, Col·legi Vedruna - El Carme) i, posteriorment, a Barcelona, on va formar-se en adminis-

tració d'empreses. A més, els seus coneixements vitivinícoles l'ajudaven a crear els millors assemblatges. Fou la primera de tot el Penedès a llançar un cava «brut reserva» a l'anyada de 1930. Fou una dona amb visió de futur que preveia el desenvolupament de l'empresa a llarg termini i alhora dirigia l'empresa amb fermesa i idees innovadores.

Durant la guerra i la postguerra, amb el seu home mort, Dolors Sala Vivé i la seva filla Pilar Ferrer Sala van haver d'assumir la direcció de l'empresa. Més endavant, van tenir l'ajuda de Josep Lluís Bonet, marit de la Pilar, i Enrique Hevia García, marit de Carme Ferrer Sala, que la van ajudar i van col·laborar en l'expansió del negoci.

La Lola Ferrer no es va casar; va viure amb la seva mare a la casa familiar de Freixenet fins que va morir, l'any 2013. Molt creient, sempre va ser el gran suport i el pilar que mantenia unida tota la família.

El 1943 Dolors Sala disposava de l'ajuda del seu fill petit, Josep Ferrer Sala, un servidor, a qui va ensenyar les tècniques del negoci. L'any 1947 m'incorporo definitivament a Freixenet i el 1957 soc nomenat apoderat general.

Dolors Sala Vivé dirigí l'empresa i fou presidenta de Freixenet fins que va morir, el 21 de febrer de 1978. Uns anys abans, el 17 de maig de 1974, en reconeixement als seus mèrits, fou nomenada enòloga d'honor per l'Associació d'Enòlegs Catalans.

FIGURA 5. Josep Ferrer Sala. Fotografia cedida per Freixenet.

FIGURA 6. Família Ferrer Sala. Fotografia cedida per Freixenet.

FIGURA 7. Panoràmica Freixenet. Fotografia cedida per Freixenet.

En memòria de Dolors Sala Vivé, els seus descendents van batejar amb el seu nom la finca i les caves instal·lades a Mèxic: Finca Doña Dolores, Cavas Sala Vivé, a Ezequiel Montes, Querétaro (Mèxic). El cava Freixenet Cuvée D. S. porta les seves inicials i s'elabora amb vi procedent de les vinyes de Mediona.

Jo vaig estudiar economia i enologia. De molt jove, l'1 d'abril de 1943, vaig començar a treballar a Freixenet i vaig aprendre al costat de la meva mare el funcionament de l'empresa. Actualment soc president d'honor de Freixenet, he de-

FIGURA 8. Façana de Freixenet actualment. Fotografia cedida per Freixenet.

dicat tota una vida de treball a Freixenet. Sovint em poden trobar a les caves, seguint el desenvolupament de l'empresa. Durant els anys en què n'he estat director, Freixenet ha crescut, amb una política ferma i valenta, assumint els reptes que plantejava el mercat. L'empresa Freixenet, avui Grup Freixenet, s'ha expandit per les DO d'Espanya més importants i també internacionalment fins a situar-se a les primeres posicions mundials.

Em vaig casar amb Glòria Noguer Llerandi el 6 d'abril de 1956. Glòria Noguer ha tingut un paper important al meu costat. Dedicada a la família i a Freixenet, m'ha acompanyat en molts actes i viatges, i m'ha fet costat en tot moment. Gràcies a les seves nombroses i destacades qualitats s'ha convertit en una gran ambaixadora de Freixenet. El seu pare, després del casament, li va regalar una preciosa copa de cristall, la primera d'una important col·lecció de copes que porta el seu nom i que avui podem veure a les Caves Freixenet. Al llarg dels anys, Glòria Noguer ha adquirit, seleccionat i escollit amb cura cada una d'aquestes copes per tot el món, en els meus viatges de negocis.